

Lucjan Świto

Penalizacja przemocy seksualnej w prawie polskim i w prawie kanonicznym

---

Forum Teologiczne 16, 61-75

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Lucjan Świto

Wydział Teologii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

PENALIZACJA PRZEMOCY SEKSUALNEJ W PRAWIE POLSKIM I W PRAWIE KANONICZNYM

Streszczenie. Przemoc seksualna jest zjawiskiem, które niemal od początku towarzyszy historii człowieka, a wielość form i różnorodność zachowań mających kontekst seksualny kreuje coraz to nowe formy przemocy. Zjawisko nadużyć seksualnych zdaje się dziś przybierać na sile tak dalece, że staje się już nie tylko podłożem wielu patologii społecznych, ale wręcz jest patologią samą w sobie. Świadomość zagrożeń, jakie ze zjawiska tego wynika, skłania ustawodawców wielu państw, w tym ustawodawcę polskiego, do podejmowania różnych inicjatyw w zakresie szeroko pojmowanej prewencji, przy czym działania te w głównej mierze odbywają się na płaszczyźnie normatywnej. Biorąc pod uwagę, że sprawcami i ofiarami przemocy seksualnej bywają osoby nie tylko bezwyznaniowe, ale również identyfikujące się z Kościołem katolickim, rodzi się pytanie, czy przemoc seksualna jest penalizowana tylko w wymiarze prawa polskiego, czy również w wymiarze prawa kanonicznego? Czy problem przemocy seksualnej dostrzega tylko prawodawca świecki, reagując na pojawiające się zagrożenia i dostosowując prawo do zmieniających się realiów, czy również ustawodawca kościelny? W prezentowanym artykule poprzez prawnoporównawczą analizę najczęściej występujących przestępstw seksualnych, tj. zgwałcenia, wykorzystania seksualnego osoby małoletniej, bezradnej i niepoczytalnej, wykorzystania seksualnego w stosunku zależności oraz pornografię, autor próbuje odpowiedzieć na postawione pytania.

Słowa kluczowe: przemoc seksualna, wykorzystanie seksualne, krzywdzenie seksualne, seksualne nadużycie.

Wstęp

Przemoc seksualna jest zjawiskiem, które niemal od początku towarzyszy historii człowieka. Wielość form i różnorodność zachowań mających kontekst seksualny kreuje coraz to nowe formy przemocy, w tym przemocy realizowanej z wykorzystaniem współczesnych zdobyczy technicznych, np. środków audiowizualnych, łączy internetowych czy telefonii komórkowych. Zjawisko nadużyć

seksualnych – w różnorodnych swych odmianach i formach – tak dalece zdaje się dziś przybierać na sile, że staje się już nie tylko podłożem wielu patologii społecznych, ale wręcz patologią samą w sobie. Świadomość zagrożeń, jakie z tego zjawiska wynika, skłania ustawodawców wielu państw, w tym ustawodawcę polskiego, do podejmowania różnych inicjatyw w zakresie szeroko pojmowanej prewencji, przy czym działania te w głównej mierze odbywają się na płaszczyźnie normatywnej. W polskim prawie karnym w ciągu ostatnich kilku lat dokonano istotnych nowelizacji¹ rozdziału XXV Kodeksu karnego (dalej: k.k.)² dotyczącego przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, w wyniku których zakres ochrony owej wolności seksualnej uległ znaczącemu poszerzeniu.

Sprawcami i ofiarami przemocy seksualnej bywają osoby nie tylko bezwyznaniowe, ale również te identyfikujące się z Kościołem katolickim. Taki stan skłania zatem do refleksji, czy przemoc seksualna jest penalizowana tylko w wymiarze prawa polskiego, czy – a jeśli tak, to w jaki sposób – w wymiarze prawa kanonicznego także? Czy problem dostrzega tylko prawodawca świecki, reagując na pojawiające się zagrożenia i dostosowując prawo do zmieniających się realiów, czy ustawodawca kościelny również? Aby udzielić odpowiedzi na te pytania, analizie prawnoporównawczej poddano przestępstwa występujące najczęściej: zgwałcenie, wykorzystanie seksualne osoby małoletniej, bezradnej i niepoczytalnej, wykorzystanie seksualne w stosunku zależności oraz pornografię.

1. Pojęcie przemocy seksualnej

Próbując określić pojęcie przemocy seksualnej należy najpierw wskazać, że przemoc to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły bądź podstępnie działanie człowieka, które ma na celu podporządkowanie i kontrolę ofiary. Działanie sprawcy przemocy narusza prawa i dobra osobiste ofiary i zawsze wiąże się z jej cierpieniem i szkodą. Od przemocy należy odróżnić agresję. W przypadku bowiem przemocy ma miejsce wyraźna asymetria sił – sprawca ma przewagę nad ofiarą, co utrudnia samoobronę, natomiast w agresji – siły stron są zrównoważone.

Przemoc może być zwrócona wobec różnych sfer życia człowieka – fizycznej, psychicznej, emocjonalnej, ekonomicznej itd. Jedną z najbardziej odrażających form przemocy jest przemoc seksualna. Narusza ona jedno z podstawowych praw człowieka – prawo do wolności i nietykalności cielesnej. Polega na wymuszaniu lub wykorzystaniu określonych zachowań seksualnych ofiary – wbrew jej woli – w celu uzyskania poczucia mocy, władzy, wartości, przyjemności seksu-

¹ Zob. m.in. Ustawa z 27 lipca 2005 r., Dz.U. 2005, nr 163, poz. 1363; Ustawa z 5 listopada 2009 r., Dz.U. 2009, nr 206, poz. 1589.

² Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553.

alnej sprawcy, a także korzyści ekonomicznych. Przemoc seksualna może przybierać różne formy. Może zaistnieć bez kontaktu fizycznego, kiedy sprawca – wbrew woli ofiary – ekspozuje swoje intymne części ciała lub czynności seksualne, a także kiedy wprost wyraża słownie swoje pragnienia seksualne, opinie na temat atrakcyjności erotycznej własnej lub ofiary, opowiada o swojej aktywności seksualnej z innymi osobami albo zmusza do oglądania filmów i zdjęć pornograficznych. Przemoc seksualna może mieć również miejsce przez kontakt fizyczny, jeśli sprawca – wbrew woli ofiary – dotyka intymnych części jej ciała, wymusza określone czynności seksualne, współżyje i gwałci, a także zmusza do prostytucji i pornografii³.

Na określenie przemocy seksualnej w literaturze przedmiotu używa się zamiennie takich terminów, jak „molestowanie seksualne”, „wykorzystywanie seksualne”, „krzywdzenie seksualne”, „nadużycie seksualne”, „zgwałcenie”. Wraz z rozwojem mediów elektronicznych i pojawieniem się nowych form komunikacji społecznej dochodzą też inne określenia, jak np. *child grooming*, *sexting*, *cyberbullying*⁴.

2. Prawo polskie

W rozdziale XXV k.k. ustawodawca zawarł opis zachowań seksualnych karnie zabronionych oraz zagrożonych sankcjami karnymi i wszystkie te przestępstwa uznać można za czyny określające przemoc seksualną. W wielu opisach tych czynów ustawodawca operuje pojęciem „obcowanie płciowe” oraz „inna czynność seksualna”. Zgodnie z doktryną i judykaturą za „obcowanie płciowe” należy uważać zarówno normalny akt spółkowania, jak i inne jego surogaty, tj. gdy czynność sprawcza polega na bezpośrednim kontakcie płciowym ciała sprawcy z organami płciowymi ofiary lub też tymi częściami jej ciała, które sprawca traktuje równoważnie i na których lub za pomocą których wyładowuje swój popęd seksualny. Natomiast „inna czynność seksualna” to zachowanie niemieszczące się w pojęciu obcowania płciowego, które jest związane z szeroko rozumianym życiem płciowym człowieka, polegające na kontakcie cielesnym sprawcy z pokrzywdzonym lub przynajmniej na cielesnym i mającym charakter seksualny, zaangażowaniu ofiary⁵.

³ Zob. *Przemoc w Rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu*, red. D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, Warszawa 2010, s. 11.

⁴ Zob. M. Tomkiewicz, *Child grooming* i „sexting”. *Dziecko jako ofiara i sprawca nadużyć seksualnych w cyberprzestrzeni – wymiar prawnokarny zjawiska*, „Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacyjna” 2012, t. 20, s. 49–67.

⁵ Wyrok SN z 21.05.2008 w sprawie V KK 139/08, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 12, poz. 8.

2.1. Zgwałcenie

Przestępstwo przemocy seksualnej polegające na zgwałceniu zostało uregulowane w art. 197 k.k. Zgodnie z jego treścią przestępstwo będzie miało miejsce, jeśli sprawca przemocą, bezprawną groźbą lub podstępem doprowadzi inną osobę do obcowania płciowego, a także poddania się albo wykonania innej czynności seksualnej. Istotnym czynnikiem przestępstwa określonego w art. 197 k.k. jest użycie przemocy, groźby bezprawnej albo podstępu wobec ofiary zgwałcenia. Pojęcie przemocy należy rozumieć szeroko, nie w znaczeniu jedynie bezpośredniego oddziaływania na nietykalność osobistą ofiary, lecz w znaczeniu jakiegokolwiek czynności fizycznej oddziaływającej na jej ciało lub psychikę w tak dotkliwy sposób, że przełamuje opór ofiary i ją zniewala do poddania się woli sprawcy. Natomiast groźba bezprawna obejmuje zarówno groźbę karalną⁶, czyli zagrożenie ofierze gwałtu popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej⁷, jak i groźbę spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczających czci ofiary gwałtu lub jej najbliższych, co odpowiada pojęciu szantażu⁸. Groźba jest więc zapowiedzią (słowną lub w inny dowolny sposób) naruszenia dobra prywatnego ofiary gwałtu w przypadku zachowania niezgodnego z oczekiwaniami sprawcy, która winna być jednak tak poważna, że mogłaby oddziaływać na wolę zmuszanego⁹. Wreszcie przez podstęp należy rozumieć takie zabiegi, które zmierzają do spowodowania wyrażenia zgody przez ofiarę, która nie zostałaby wyrażona, gdyby nie zastosowany podstęp lub które zmierzają do uniemożliwienia ofierze wyrażenia sprzeciwu. Przykładem działania podstępnego sprawcy zgwałcenia jest wprowadzenie ofiary w stan nieprzytomności za pomocą hipnozy, alkoholu lub innych środków odurzających¹⁰.

Przestępstwo zgwałcenia – w zależności od towarzyszących okoliczności – jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 12 lat, przy czym jeśli sprawca dopuszcza się zgwałcenia z inną osobą lub wobec osoby małoletniej poniżej 15 roku życia, a także wobec krewnego w pierwszym stopniu linii prostej lub drugim stopniu linii bocznej oraz przysposobionego lub przysposabiającego, kara pozbawienia wolności nie może być krótsza niż 3 lata. Podobnie ustawodawca za okoliczność obciążającą traktuje sytuację, kiedy zgwałcenie zostało dokonane ze szczególnym okrucieństwem stanowiąc, że w takich przypadkach

⁶ O której w art. 190 § 1 k.k.

⁷ Np. groźba zabójstwa lub ciężkiego uszkodzenia ciała.

⁸ Np. groźba poinformowania męża, rodziców lub przełożonych o kompromitujących faktach, jeśli sprawca nie uzyska spodziewanej korzyści.

⁹ Wyrok SN z 20.06.1989 w sprawie WR 214/89, niepublikowany; wyrok SN z 21.01.1998 w sprawie V KKN 19/97, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 7–8, poz. 4; wyrok SN z 24.04.1990 w sprawie IV KR 69/90, „Przegląd Sądowy” 1993, nr 5, s. 84.

¹⁰ *Kodeks karny. Część szczególna*, red. A. Wąsek, R. Zawłocki, t. 1, Warszawa 2010, s. 938–939.

kara pozbawienia wolności nie może być krótsza niż 5 lat. Należy również dodać, że ani tryb życia ofiary, ani jej usposobienie czy nawet lekkomyślność, a także stopień znajomości ofiary, nie może być okolicznością łagodzącą wymierzenie kary, gdyż każdy człowiek zasługuje na identyczną ochronę jego wolności seksualnej¹¹.

2.2. Wykorzystanie seksualne bezradności i niepoczytalności

Do przestępstw godzących w integralność seksualną osoby ludzkiej wyrażających przemoc seksualną należą niewątpliwie czyny określone w art. 198 k.k. Norma tego artykułu penalizuje seksualne wykorzystanie osoby niezdolnej do stawiania oporu z powodu bezradności lub niepoczytalności, które polega na doprowadzeniu jej do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności.

Bezradność do stawiania oporu oznacza niezdolność do podjęcia lub realizacji decyzji woli, przy czym ustawodawca nie wprowadza żadnych ograniczeń co do przyczyn tego stanu. Bezradność więc należy rozumieć jako stan, w którym ofiara nie ma na tyle sił czy możliwości, aby wyrazić swój sprzeciw wobec sprawcy lub w ogóle nie jest w stanie podjąć żadnej decyzji, np. po zażyciu alkoholu lub środków odurzających¹². Natomiast niepoczytalność wynikać może z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej, w wyniku czego ofiara nie ma zdolności do rozpoznania znaczenia swego czynu lub nie może pokierować swoim postępowaniem. Niepoczytalność musi być całkowita, stwierdzona przez biegłych z zakresu psychiatrii, dlatego norma art. 198 k.k. nie będzie dotyczyła osób, których niepoczytalność jest tylko ograniczona, nawet jeśli ograniczenie to wystąpiło w stopniu znacznym¹³. Sankcją karną za wykorzystanie seksualne bezradności lub niepoczytalności ofiary jest kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

2.3. Seksualne nadużycie stosunku zależności

Przemocą seksualną jest również przestępstwo związane z nadużyciem stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia ofiary, aby doprowadzić ją do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności. Przestępstwo to zostało uregulowane w art. 199 k.k.

¹¹ Wyrok SN z 20.11.1973 w sprawie II KR 180/73, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 1974, nr 4, poz. 64.

¹² Wyrok SA z 24.04.2012 w sprawie II AKa 107/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2012, nr 10, poz. 55.

¹³ Wyrok SN z 29.01.2002 w sprawie I KZP 30/01, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2002, nr 3–4, poz. 16.

i swoją genezą sięga zachowań, które w XIX i XX w. określano „molestowaniem seksualnym w miejscu pracy” przede wszystkim kobiet znajdujących zatrudnienie w związku z rozwojem przemysłu.

Stosunek zależności w rozumieniu art. 199 k.k. to stosunek formalny (prawny) lub nieformalny (faktyczny), który daje jednej osobie możliwość wywierania określonego wpływu bezpośredniego lub pośredniego na losy i położenie prawne, społeczne i ekonomiczne innej osoby¹⁴. Zależność formalna wynika z podległości zawodowej lub służbowej, kiedy osoba zależna ma świadomość konieczności podporządkowania się żądaniom czy życzeniom osoby, od której zależy, gdyż konflikt z nią grozi jej interesom materialnym lub niematerialnym (np. relacja: przełożony-podwładny, dowódca-żołnierz)¹⁵. Zależność nieformalna wynika z kolei z konkretnego układu okoliczności faktycznych, kiedy los danej osoby w większym lub mniejszym stopniu zależy od innej osoby (np. relacja: starszy krewny-młodszy krewny, nauczyciel-uczeń, opiekun-podopieczny, lekarz-pacjent, urzędnik-petent, strażnik-więzień, przewodnik-turysta)¹⁶. Natomiast krytyczne położenie oznacza bardzo dotkliwą i trudną do zniesienia sytuację życiową, najczęściej związaną z zagrożeniem dla istotnych interesów ofiary, które czyni ją bezsilną i bezradną wobec działania sprawcy¹⁷. Stosunek zależności, jak i krytyczne położenie muszą istnieć obiektywnie.

Do zaistnienia przestępstwa z art. 199 k.k. konieczne jest więc pod względem przedmiotowym istnienie obiektywnego stosunku zależności lub krytycznego położenia ofiary, a pod względem podmiotowym z jednej strony świadomość sprawcy, że dana osoba znajduje się w stosunku zależności od niego lub w położeniu krytycznym, z drugiej strony zamiar wykorzystania tego przez sprawcę, aby doprowadzić ofiarę do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej, albo do wykonania takiej czynności z samym sprawcą lub wskazaną przez niego osobą trzecią.

Sancją karną za przestępstwo nadużycia stosunku zależności lub wykorzystania krytycznego położenia ofiary, aby doprowadzić ją do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej, albo do wykonania takiej czynności, jest kara pozbawienia wolności do lat 3, przy czym jeśli przedmiotowe przestępstwo zostanie popełnione wobec osób małoletnich, ustawodawca przewiduje karę wyższą: od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności.

¹⁴ Wyrok SN z 18.12.2008 w sprawie V KK 304/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2008, nr 4, poz. 2691.

¹⁵ Samo istnienie stosunku pracy nie przesądza jeszcze o istnieniu stosunku zależności, zob. wyrok SN z 29.05.1933 w sprawie 3 K 264/33, „Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego” nr 155, poz. 33.

¹⁶ Wyrok SN z 31.05.2007 w sprawie KK 392/06, LEX nr 296724; wyrok SN z 4.03.2009 w sprawie III KK 348/08, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 9, poz. 8; wyrok SN z 18.06.2013 w sprawie V KK 104/13, LEX nr 1335656.

¹⁷ Wyrok SN z 6.05.2014 w sprawie V KK 358/13, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 9, poz. 2.

2.4. Seksualne wykorzystanie małoletniego

Do najbardziej odrażających przestępstw związanych z przemocą seksualną należy niewątpliwie wykorzystanie seksualne małoletniego. Uregulowane ono zostało w art. 200 k.k., który stanowi w § 1, że przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności od 2 do 12 lat jest obcowanie płciowe z małoletnim poniżej 15 lat lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej, lub doprowadzanie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania. Ponadto § 3 i 4 penalizuje karą pozbawienia wolności do 3 lat prezentowanie osobie małoletniej poniżej 15 lat treści pornograficznych lub udostępnianie jej przedmiotów mających taki charakter, albo rozpowszechnianie treści pornograficznych w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi¹⁸, albo prezentowanie jej wykonania czynności seksualnej w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby.

Motywy ochrony małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym jest nie tylko przekonanie o tym, że są oni jeszcze niezdolni do rozpoznania lub kierowania swoim działaniem, ale również wzgląd na interes gatunku, tzn. na konieczność ochrony prawidłowego rozwoju psychofizycznego małoletnich oraz na potrzebę zapobieżenia ich deprawacji i demoralizacji¹⁹. Wśród osób najbardziej narażonych na akty przemocy seksualnej stają się bowiem przede wszystkim – przez swoją bezsilność, zależność i ufnosć – osoby małoletnie. Tę ochronę słabszej pozycji dziecka w relacji do dorosłego widać ponadto w dwóch innych przepisach karnych, które ustawodawca – na bazie art. 200 – wprowadził w 2010 r. do k.k. Pierwszy przepis to art. 200a k.k., który penalizuje uwodzenie i wykorzystanie seksualne małoletniego poniżej 15 roku życia za pomocą systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnych, np. Internetu. Zgodnie z jego dyspozycją ten, kto za pomocą wymienionych mediów zmierza do spotkania z małoletnim, aby za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji zgwałcić go lub obcować płciowo, a także produkować lub utrzymywać treści pornograficzne, podlega karze pozbawienia wolności do 3 lat. Natomiast ten, kto za pomocą wymienionych mediów składa małoletniemu propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej, lub udziału w produkowaniu, lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie lub karze ograniczenia wolności do 2 lat. Drugi przepis to art. 200b, który penalizuje propagowanie lub pochwalanie zachowania o charakterze pedofilskim, przewidując za ten czyn karę ograniczenia wolności do 2 lat. Mogą to być zarówno zachowania konkretne, rzeczywiste, przeszłe lub przyszłe albo również zachowania fikcyjne, oderwane od konkretnego czasu i miejsca.

¹⁸ Również przez działalność reklamową, zob. art. 200a § 5 k.k.

¹⁹ Zob. Konwencja o Prawach Dziecka z 20.11.1989, Dz.U. z 1991, nr 120, poz. 526.

2.5. Pornografia dziecięca

Przemocą seksualną są również przestępstwa związane z pornografią dziecięcą, które polegają na wytwarzaniu, posiadaniu, prezentowaniu i rozpowszechnianiu treści pornograficznych²⁰ z udziałem małoletniego poniżej 15 lat. Zostały one uregulowane w art. 202 § 3-5 k.k. Zgodnie z przywołaną normą przewidziana kara za pornografię dziecięcą jest uzależniona od okoliczności popełnionego czynu i ma na celu zapobieganie naruszeniu wolności małoletnich poniżej 15 roku życia, którzy nie są jeszcze w stanie samodzielnie i dojrzałe dysponować swoją wolą. Najniższej karze pozbawienia wolności wynoszącej od 3 miesięcy do 5 lat podlega ten, kto przechowuje, posiada lub uzyskuje dostęp do treści pornograficznych z udziałem małoletniego poniżej 15 roku życia²¹. Karze wyższej, tj. od roku do 10 lat pozbawienia wolności, podlega ten, kto utrwała treści pornograficzne z udziałem małoletniego²². Karze najwyższej, tj. od 2 do 12 lat, podlega ten, kto rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej 15 roku życia albo ten, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała, sprowadza, przechowuje lub posiada treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej 15 roku życia²³. Ustawodawca penalizuje również produkcję, rozpowszechnianie, prezentację, przechowywanie lub posiadanie treści pornograficznych przedstawiających wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej²⁴, a także uczestnictwo w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego, jeśli miało ono na celu zaspokojenie seksualne²⁵. Za tego rodzaju czyny przewidziana jest kara grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat.

3. Prawo kanoniczne

Przemoc seksualna traktowana jest w optyce kościelno-prawnej nie tylko jako zło moralne i grzech, ale również jako przestępstwo²⁶. Unormowane ono

²⁰ Czyli prezentacja czynności seksualnych człowieka, zwłaszcza ukazywanie organów płciowych człowieka w ich funkcjach seksualnych, które mogą być utrwalone (np. film, zdjęcia, czasopisma, książki, obrazy) lub nie (np. pokazy na żywo), zob. wyrok SN z 23.22.2010 w sprawie IV KK 173/10, LEX nr 667510.

²¹ Art. 202 § 4a k.k.

²² Art. 202 § 4 k.k.

²³ Art. 202 § 3 k.k.

²⁴ Art. 202 § 4b k.k.

²⁵ Art. 202 § 4c k.k.

²⁶ Czyli zewnętrzne i moralnie poczytalne przekroczenie ustawy karnej, do której dołączona jest sankcja karna, przynajmniej nieokreślona.

zostało w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.²⁷ i Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich z 1990 r.²⁸ (dalej: KKKW), a także rozwinięte – jako tzw. *delicta graviori*, czyli najcięższe przestępstwa zastrzeżone Stolicy Apostolskiej – w *Motu proprio* Jana Pawła II z 30 kwietnia 2001 r. *Sacramentorum sanctitatis tutela*²⁹. Regulację tę 21 maja 2010 r. zmodyfikował i uzupełnił Benedykt XVI, wydając *Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis*³⁰. Przestępstwa związane z przemocą seksualną dotyczą naruszenia szóstego przykazania Dekalogu³¹ i należą do dwóch kategorii przestępstw: przeciwko świętości sakramentu pokuty (*delicta contra sanctitate sacramenti*) oraz przeciwko obyczajom (*delicta contra mores*). Pierwsza kategoria dotyczy penalizacji grzechu *solicytacji*, natomiast druga molestowania seksualnego oraz pornografii dziecięcej.

3.1. *Solicytacja*

O przestępstwie dotyczącym przemocy seksualnej należącym do kategorii *delicta contra sanctitate sacramenti* stanowi norma kan. 1387 KPK oraz kan. 1458 KKKW penalizująca grzech *solicytacji*, której rozwinięciem jest art. 4 § 1 n. 4 MP. Norma kwalifikująca to przestępstwo pochodzi z Konstytucji Apostolskiej Benedykta XIV *Sacramentum Poenitentiae* z 1 czerwca 1741 r. Wspomniane przestępstwo zachodzi, gdy kapłan³², który – występując w charakterze spo-

²⁷ *Codex Iuris Canonici. Auctoritate Ioannis Pauli PP II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Pallotinum 1984.

²⁸ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium. Auctoritate Ioannis Pauli PP II promulgatus*, Libreria Editrice Vaticana 1990. Tłumaczenie w jęz. polskim: *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich*, Lublin.

²⁹ AAS 93(2001), s. 737–739.

³⁰ AAS 102(2010), s. 424.

³¹ Należy zwrócić uwagę na nieadekwatność sformułowania „szóste przykazanie Dekalogu” (*sextum Decalogi praeceptum*) występujące na płaszczyźnie prawa karnego zarówno w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., jak i w normach Kongregacji Nauki Wiary. Zgodnie bowiem z wymogiem interpretacji ścisłej (kan. 18 KPK) naruszenie przykazania szóstego w świetle jednorodnej nauki biblijnej (Wj 20,14; Pwt 5,18) oznaczałoby wyłącznie naruszenie obowiązku dochowania wierności małżeńskiej. Tymczasem według tradycji kanonistycznej z szóstym przykazaniem, oprócz cudzołóstwa, należy łączyć również inne występki o charakterze seksualnym. Bardziej precyzyjne wydaje się sformułowanie w KKKW, który w kan. 728 § 1 n. 2, kan. 730, kan. 1454 i kan. 1457 zamiast o grzechach przeciwko „szóstemu przykazaniu”, mówi o grzechach przeciwko cnotcie „czystości”, a więc posługuje się terminem, który w kontekście biblijnego ujęcia treści przykazania jest o wiele obszerniejszy, zob. E. Miragoli, *Il confessore e il „de sexto”*. *Prospettiva giudica*, „Quaderni di Diritto Ecclesiale” 1991, nr 2, s. 238–240; Z. Suhecki, *Przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu dekalogu z uwzględnieniem ustaw partykularnych Konferencji Episkopatu USA*, w: *Powołanie franciszkańskie: przeżywanie charyzmatu w XXI wieku*, red. Z. Kijas, Kraków 2003, s. 37–65; D. Borek, „*Delicta gaviora contra mores*” w *Normach „De delictis reservatis” z 2010 roku*, „Prawo Kanoniczne” 2014, nr 2, s. 56–57.

³² Może nim być prezbiter lub biskup.

wiednika – nakłania penitenta do czynności seksualnych bez względu na jego zgodę i niezależnie od tego, czy może lub chce ważnie udzielić rozgrzeszenia solicytowanemu penitentowi. Aby mówić o przestępstwie, musi być ono zewnętrznie ciężkie, tzn. może polegać na nakłanianiu do spraw nieobyczajnych lub lubieżnych za pomocą słów, znaków, gestów lub dotyków czy też wręczaniu nieprzyzwoitych obrazów lub pism do przeczytania w danym momencie lub później, jak również odkładanie na później wspólnych grzesznych rozmów czy niegodziwych i nieprzyzwoitych zamiarów. Osobą nakłanianą może być kobieta lub mężczyzna, osoba dorosła lub nieletnia. Przesłupstwa kapłan może dokonać podczas spowiedzi (tj. w czasie od rozpoczęcia spowiedzi do jej zakończenia), z okazji spowiedzi (czyli bezpośrednio przed lub po spowiedzi, bez względu na to, czy penitent wyznał swoje grzechy lub otrzymał rozgrzeszenie), pod pretekstem spowiedzi (tj. pozorując słuchanie spowiedzi w konfesjonale lub innym miejscu przeznaczonym lub wybranym do spowiadania w celu *solycytacji*). Przesłupstwo następuje również wtedy, gdy usiłowanie kapłana pozostaje bezskuteczne. W porównaniu z kan. 1387 KPK norma art. 4 § 1 n. 4 MP ogranicza przestępstwo do nakłaniania do grzechu z samym tylko spowiednikiem, podczas gdy w klasycznym ujęciu pojęcie *sollicitatio*, zawarte w Kodeksach Jana Pawła II dla Kościoła Łacińskiego i Kościołów Wschodnich, oznacza także nakłanianie do grzechu przeciw cnocie czystości z osobą trzecią, odmienną od szafarza sakramentu pokuty. Ponadto, należy dodać, że zgodnie z doktryną kapłan popełnia przestępstwo także wówczas, gdy przyzwala na propozycje nieobyczajne pochodzące od penitenta³³. Natomiast nie popełni przestępstwa kapłan, który jako penitent nakłania spowiednika do grzechu nieczystości, gdyż *sollicitatio* zawsze wychodzi od spowiednika i jest skierowana na osobę penitenta³⁴. Sankcja karna za przestępstwo *solycytacji* jest zróżnicowana i uzależniona od stopnia zgorzenia lub winy. Ustawodawca kościelny w każdym jednak przypadku nakazuje jej wymierzenie. Karą może być cenzura suspensy, a także kary ekspiacyjne: zakazy i pozbawienia, a w poważniejszych przypadkach – najcięższa kara ekspiacyjna, jaką jest wydalenie ze stanu duchownego.

³³ Zob. Benedictus XIV, *Constitutio Apostolica „Sacramentum Poenitentiae”* (1 VI 1741), § 1; T. Pawluk, *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 4, *Doczesne dobra Kościoła. Sankcje w Kościele. Procesy*, Olsztyn 1990, s. 142; J. Scicluna, *Procedura e Prassi presso la Congregazione per la Dottrina della Fede riguardo ai „delicta graviora”*, w: *Processo penale e tutela dei diritti nell’ordinamento canonico*, red. D. Cito, Milano 2005, s. 279–288; *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, Kraków 2011, s. 1037.

³⁴ J. Syryjczyk, *Kanoniczne prawo karne*, Warszawa 2003, s. 123–124; K. Nykiel, *Przyczyny i procedura wydalania duchownych według norm i praktyki Kongregacji Nauki Wiary*, „Prawo Kanoniczne” 2011, nr 3–4, s. 42–43.

3.2. Wykorzystanie seksualne nieletniego

Penalizacja przemocy seksualnej zawarta jest również w dwóch przepisach należących do kategorii *delicta contra mores*. Pierwszy wyrażony w art. 6 n. 1 MP stanowi, że jednym z najcięższych przestępstw zastrzeżonych Stolicy Apostolskiej jest przestępstwo przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z nieletnim poniżej 18 roku życia, a także z osobami, które trwale są niezdolne posługiwać się rozumem. Chodzi więc o molestowanie seksualne dokonane przez kapłana³⁵, zarówno bezpośrednio, a więc przez kontakt fizyczny z ofiarą (np. dotyki, pocałunki, penetracja seksualna), a także pośrednio, wynikające z zamiaru wykorzystania seksualnego ofiary w celu uzyskania podniecia seksualnej czy zaspokojenia seksualnego (np. pokazywanie materiałów pornograficznych, niestosowne komentarze, akty seksualne dokonywane na samym sobie w obecności ofiary)³⁶. Należy zauważyć, że norma analizowanego artykułu nawiązująca do kan. 1395 § 2 KPK i kan. 1453 § 1 KKKW podniosła wiek ofiary przestępstwa z 16 do 18 roku życia³⁷, a także zrównała z nią tych, którzy są trwale niezdolni posługiwać się rozumem. Przy określeniu stanu użycia rozumu nie wymaga się, aby ofiara była całkowicie pozbawiona używania rozumu. Do popełnienia przestępstwa wystarczy, aby u ofiary normalne procesy intelektualne i wolitywne były przynajmniej częściowo naruszone i miały charakter stały a nie przejściowy (np. z powodu nadużycia alkoholu). W analizowanym przestępstwie chodzi więc nie tylko o kontakty na podłożu pedofilii³⁸ i efebofilii³⁹, ale również homoseksualnym i heteroseksualnym niezależnie od tego, czy ofiara daje przyzwolenie kapłanowi na aktywność seksualną, a nawet czy sama go do tego sprowokowała. Elementem decydującym o popełnieniu przestępstwa jest jedynie wiek ofiary, czyli nieukończony 18 rok życia oraz stan używania rozumu, czyli niepełne habitualne używanie rozumu, gdzie wiek nie będzie miał już znaczenia. Dla zaistnienia przestępstwa nie będzie też miało znaczenia, czy będzie to czyn jednorazowy, czy zachowanie powtarzalne.

³⁵ Zarówno diakona, prezbitera i biskupa, czyli tych, którzy przyjęli święcenia (kan. 1009 § 1 KPK).

³⁶ J. Scieluna, *Procedura e Prassi presso la Congregazione per la Dottrina della Fede riguardo ai „delicta graviora”*, w: *Processo penale...*, s. 279–288.

³⁷ Podniesienie wieku ofiary przestępstwa nadużycia seksualnego z 16 do 18 roku życia nastąpiło najpierw dla Kościoła w USA (1994 r.), następnie dla Kościoła w Irlandii (1996 r.), wreszcie dla całego Kościoła powszechnego (2001 r.).

³⁸ Pociąg płciowy ku dzieciom niedojrzałym (przed pokwitaniem, do 13 roku życia). Zob. T. Wytrwał, *Kościelny „modus procedendi” w przypadkach pedofilii*, „Prawo Kanoniczne” 2009, nr 1–2, s. 229–243.

³⁹ Pociąg płciowy do dorastających nastolatków (małoletni pomiędzy 14 a 17 rokiem życia). Zob. G. Versaldi, *Aspetti psicologici degli abusi sessuali perpetrati da chierici*, „Periodica” 2002, nr 1, s. 49–61.

3.3. Pornografia dziecięca

Drugi przepis penalizujący przemoc seksualną, należący do kategorii *delicta contra mores*, wyrażony jest w art. 6 n. 2 MP, dotyczy pornografii dziecięcej. Norma tego przepisu stanowi, że jednym z najcięższych przestępstw zarezerwowanych Stolicy Apostolskiej jest nabywanie albo przechowywanie, lub rozpowszechnianie w celach lubieżnych materiałów pornograficznych przedstawiających nieletnich poniżej 14 roku życia, przez duchownego – w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia. Sprawcą przestępstwa – podobnie jak w wyżej analizowanych normach karnych – może być więc jedynie duchowny⁴⁰. Elementem materialnym przestępstwa jest pornografia dziecięca, czyli wszelkiego rodzaju obrazy, zdjęcia lub wideo zawierające akty seksualne z osobami małoletnimi poniżej 14 roku życia⁴¹ albo pomiędzy takimi małoletnimi, albo zawierające takich małoletnich w pozycjach lub zachowaniach zmierzających do wywołania pobudzenia seksualnego u osób oglądających te obrazy⁴². Przestępstwo zostanie popełnione, jeśli duchowny świadomie i w celach lubieżnych dokona jednego z trzech czynności: nabędzie, przechowa lub rozpowszechni materiały z pornografią dziecięcą. O tym, że duchowny wszedł w posiadanie materiału z pornografią dziecięcą w sposób świadomy, a nie przypadkowy, i zachował go w celach lubieżnych, świadczy okoliczność, że określony materiał jest do dyspozycji na każde jego żądanie, czego sprawca jest świadomy. Nie ma zaś znaczenia, czy rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem dzieci będzie odpłatne czy darmowe, chodzi tu o podjęcie działania udostępnienia materiałów przynajmniej jednej osobie trzeciej, aby mogła z nich korzystać. Ustawodawca kościelny nie wymienia też instrumentów technicznych, za pomocą których może dojść do realizacji przestępstwa, ponieważ zależą one od rozwoju współczesnej techniki. Najczęściej są nimi płyty CD, komputer, Internet, telefon komórkowy.

Penalizacja przemocy seksualnej należąca do kategorii przestępstw przeciw obyczajom (*delicta contra mores*) wyraźnie pokazuje, że ustawodawca kościelny z wielką troską podchodzi nie tylko do ochrony obyczajów w tym, co dotyczy szóstego przykazania Dekalogu, ale także chroni małoletnich oraz osoby z nimi

⁴⁰ Diakon, prezbiter lub biskup.

⁴¹ Wydaje się, że kryterium górnego wieku ofiary pornografii dziecięcej sprowadzające się do 14 lat może być w praktyce bardzo trudne do weryfikacji. Dlatego należy przychylić się – za postulatem wyrażanym przez niektórych autorów, aby podnieść kryterium wieku – jak w przypadku molestowania seksualnego – do 18 roku życia, zob. D. Astigueta, *Ultime modifiche al motu proprio delicta graviora*, w: *Il quindicesimo anniversario dell'istituto di diritto canonico „Ad instar facultatis” dell'Università Cattolica Pázmány Péter*, red. S. Szuromi, Budapest 2011, s. 81; D. Borek, „*Delicta graviora contra mores*”, s. 65.

⁴² Więcej o pornografii zob. *Katechizm Kościoła Katolickiego* (1992), wyd. pol., Poznań 1994, n. 2354. Zob. też C. Papale, *I delitti contro la moralae*, w: *Questioni attuali di diritto penale canonico*, Studi Giuridici XCVI, Città del Vaticano 2012, s. 59.

zrównane przed ewentualnymi nadużyciami w sferze seksualności. Wymienione osoby bowiem przez swoją bezbronność – bo nie mają wolności wyrażenia prawnej i pełnej zgody – są szczególnie narażone na przemoc seksualną, która uderza w ich integralność fizyczną, psychiczną oraz moralną i sprawia, że jej piętno będą nosić przez całe życie. Stąd też wymóg interwencji kompetentnej władzy kościelnej w celu pociągnięcia do odpowiedzialności karnej tych duchownych, którzy dopuścili się popełnienia omawianych przestępstw, aż do wymierzenia najsurowszej kary ekspiacyjnej, którą jest wydalenie ze stanu duchownego.

Zakończenie

Przemoc seksualna jest zjawiskiem penalizowanym zarówno w prawie polskim, jak i w prawie kanonicznym, przy czym zakres przedmiotowy tej penalizacji – analizowany we wskazanej we Wstępie grupie czynów – wykazuje wiele podobieństw. Z przestępstwem zgwałcenia uregulowanym w art. 197 k.k. koresponduje przestępstwo molestowania seksualnego z użyciem przymusu lub groźby przez duchownego – kan. 1395 § 2 KPK. Z występkiem określonym w art. 198 k.k. koresponduje przestępstwo molestowania osoby niedorozwiniętej, które uregulował Jan Paweł II w art. 6 n. 1 MP, zaś odpowiednikiem regulacji zawartej w art. 199 k.k. na gruncie prawa kanonicznego są normy kan. 1387 KPK oraz art. 4 § 1 n. 4 MP penalizujące grzech *solicytacji*. Również przestępstwo wykorzystania seksualnego osoby małoletniej penalizowane jest w podobny sposób zarówno w prawie polskim, jak i w prawie kanonicznym. W obu przypadkach chodzi o obcowanie płciowe oraz o inną czynność seksualną z osobą małoletnią. Podstawową różnicą w tym zakresie jest jedynie wiek ofiary: prawo kanoniczne określa górną granicę wieku ofiary na 18 lat, prawo polskie na 15 lat. Różnica dotyczy również sprawcy przestępstwa: w prawie kanonicznym jest nim tylko duchowny, natomiast w prawie polskim każdy, kto w momencie popełnienia czynu miał ukończone 17 lat. Z przestępstwem pornografii dziecięcej określonej w art. 202 § 3–5 k.k. koresponduje art. 6 n. 2 MP.

Z powyższego wynika zatem, że zarówno ustawodawca polski, jak kościelny nie tylko nie pozostają obojętni wobec przemocy seksualnej, ale również dokonują wyraźnego zaostrzenia reakcji prawnokarnej w tym zakresie. Zarówno państwo, jak i Kościół, każde w sposób właściwy sobie, próbują zapobiegać rozwojowi tego zjawiska, przy czym – co podkreślić należy wbrew teoriom lansowanym w niektórych mediach – regulacje prawa kościelnego są pod pewnymi względami nawet bardziej restrykcyjne. Wymownym tego dowodem jest fakt, że prawo kościelne zakazuje wszelkich kontaktów seksualnych osób duchownych z osobami poniżej 18 roku życia, podczas gdy w świetle prawa polskiego zakaz taki

chroni jedynie małoletnich poniżej lat 15. Niezależnie od powyższego, nie sposób nie zauważyć, że prawodawca kościelny bardzo surowo penalizuje przestępstwo *solicytacji*. Czyni to nie tylko ze względu na samą ochronę świętości sakramentu pokuty, ale również, aby przeciwdziałać możliwości naruszenia godności osobistej penitenta przez wykorzystanie uprzywilejowanej roli i pozycji spowiednika wobec niego, który, obdarzając go szczególnym zaufaniem, powierza mu najbardziej delikatne i intymne sprawy swojego życia. Wyrazem surowości penalizacji przemocy seksualnej, do której może dojść podczas sakramentu spowiedzi, jest uznanie winy spowiednika nawet wówczas, jeśli jego usiłowanie nakłonienia penitenta do czynności seksualnej pozostanie bezskuteczne, a także pozostawienie osądzenia tego przestępstwa w gestii Stolicy Apostolskiej.

Niemniej restrykcyjnie prawo kościelne traktuje wszelkie formy molestowania seksualnego osób z mankamentami natury psychicznej, co wypływa niewątpliwie z troski ustawodawcy kościelnego o integralność fizyczną, psychiczną i moralną osób powierzonych bezpośrednio opiece duchownych. Osoby bowiem, które z powodu braku wieku oraz niepełnego używania rozumu nie mają wolności wyrażenia prawnej i pełnej zgody, są bezbronne i przez to w szczególny sposób narażone na przemoc seksualną, która powoduje największy uszczerbek na zdrowiu psychicznym, piętno którego będą nosiły przez całe życie. Wola ochrony małoletnich i osób z nimi związanych przed przemocą seksualną jest widoczna także w okresie przedawnienia za przestępstwo molestowania seksualnego. W stosunku do norm opublikowanych przez Jana Pawła II w *Motu proprio „Sacramentorum sacritatis tutela”* papież Benedykt XVI w *Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis* wydłużył okres przedawnienia z 10 do 20 lat liczony od chwili ukończenia pełnoletniości osoby molestowanej, przy czym zostawiono Kongregacji Nauki Wiary prawo do uchylania przedawnienia konkretnych przypadków na umotywowaną prośbę poszczególnych biskupów.

Criminalization of sexual violence in the Polish law and canon law

Summary. Sexual violence is a phenomenon that has occurred from the beginning of human history, and the multiplicity of forms and diversity of behaviour within a sexual context creates new forms of violence. The phenomenon of sexual abuse seems to be gaining momentum today, so much so that it not only underlies many social ills, but is a pathology in itself. Aware of the risks of the phenomenon that follows leads legislators of many countries, including Polish legislators, to take various initiatives in the wider sense of prevention, where these activities take place mainly at the normative level. Given that the perpetrators and victims of sexual violence tend to be non-denominational, not only individuals, but also identified with the Catholic Church, raises the question of whether sexual violence is criminalized only in the dimension of Polish law, or also

in the dimension of canon law. Is it only the secular legislature that recognizes the problem of sexual violence in response to emerging threats, and adapts the law to changing realities, or also the church legislature? The article, through a comparative legal analysis of the most common sexual offences – that is, rape, sexual exploitation of a minor, the helpless, or the insane, sexual abuse in a relationship of dependency, and child pornography – tries to answer the questions.

Key words: sexual offending, sexual abuse, sexual harassment, sexual misuse.

Pönalisierung der sexuellen Gewalt im polnischen und kanonischen Recht

Zusammenfassung. Sexuelle Gewalt ist ein Phänomen, das die Menschheitsgeschichte seit ihren Anfängen begleitet, wobei die Mannigfaltigkeit von Handlungen, die einen sexuellen Kontext haben, immer neue Gewaltformen verursacht. Das Phänomen des sexuellen Missbrauchs von Minderjährigen scheint so stark zuzunehmen, dass es nicht nur zur Ursache von gesellschaftlichen Pathologien, sondern eine Pathologie in sich selbst wird. Das Wissen um die Gefahren, die daraus entstehen können, bewegt die Gesetzgeber vieler Länder, darunter auch den polnischen Gesetzgeber, zu Mitteln der breit verstandenen Prävention, wobei diese Initiativen vor allem auf der normativen Ebene stattfinden. Wenn man berücksichtigt, dass sowohl die Täter, und auch die Opfer der sexuellen Gewalt nicht nur religionslose Menschen sind, sondern auch diejenigen, die sich mit der katholischen Kirche identifizieren, stellt sich die Frage, ob die sexuelle Gewalt nur innerhalb des polnischen Rechtes oder auch im kanonischen Recht pönalisiert wird. Sieht nur der staatliche Gesetzgeber das Problem der sexuellen Gewalt oder reagiert auch der kirchliche Gesetzgeber auf diese Gefahren, indem er das Recht an die sich veränderte Umstände anpasst. Der Artikel ist eine rechtsvergleichende Analyse der am meisten vorkommenden sexuellen Delikte, d.h. Vergewaltigungen, sexueller Missbrauch von Minderjährigen, Hilflosen und Unzurechnungsfähigen bzw. auf Grund des Abhängigkeitsverhältnisses sowie Pornographie. Die vorgelegte Analyse soll eine Antwort auf die gestellten Fragen ermöglichen.

Schlüsselworte: sexuelle Gewalt, sexuellem Missbrauch, sexueller Schaden, den sexuellen Missbrauch.